

JÁTÉK HATÁROK NÉLKÜL

*Glied Viktor (2020): Az európai migráció két arca.
Ad Librum Kiadó, Budapest*

Glied Viktor migrációt elemző könyve a vándorlást európai szempontból vizsgálja, széles látószöggel. A kontinensünket érintő bevándorlás jelenségére – ami a mű címen is tükröződik – több szempontból keresi a válaszokat. A migrációt szándékoltan nem a kiinduló országok, valamint a *push* (toló) tényezők perspektívájából vizsgálja, hanem a cél- és tranzit országokban okozott társadalmi és politikai változások aspektusaiból. A mű nagy előnye, hogy politikai diskurzusoktól mentesen, objektív módon beszél az amúgy meglehetősen szenzitív migráció kérdésköréről. De emellett megjelennek az egyetemes európai értékek, mint a humanizmus vagy az emberi jogok. Éppen ebből építkezik a könyv leg-egyedülállóbb része, amely más, migrációval foglalkozó tudományos munkákból hiányzik. A szerző részletesen kitér az európaiság mibenlétére, az európai identitás változásaira, valamint azok ellentmondásaira. Eszerint Európának vannak általános értékei, amelyek egyszerre táplálkoznak a zsidó-keresztény, a római-görög, valamint a felvilágosodás hagyományáiból. Ezek alapértékként az Európai Unió Alapjogi Chartájában is megjelennek: *méltóság, szabadság, egyenlőség, szolidaritás, a polgárok jogai, valamint az igazságszolgáltatás függetlensége.*

Azonban a 2015-ös menekültválság jól jellemzi, hogy az elvont értékek könnyen lepatannak a valóságról. Glied is kiemeli, hogy a menekültválság komplex, sokszereplős játszma volt egyes európai uniós országok között. Valóban ebben fogható meg az európai migráció két arca, azaz egyszerre akarunk humánus, „eu-

rópai” válaszokat adni a migrációra, valamint egyidejűleg tekintjük azt biztonságpolitikai kérdésnek. E két hozzáállás feloldhatatlan ellentéte okoz konfliktust az európai társadalmakban és politikában. Ennek az antagonisztikus ellentétnek a felismerése adja a mű igazi erejét és újdonságát. Mindez túlmutat a monográfia csupán biztonságpolitikai interpretációján, ahogyan azt az eddigi értelmezéseiben láthattuk (Besenyő, 2021; Kakócz, 2021), hiszen a migráció jelensége, illetve az arra adott válaszuk fogja meghatározni jövőbeni képünket az „európaiságról”.

Az európai társadalom egy jelentős része nem elutasító a migrációval szemben, sőt, kifejezetten támogatja a nyomorból, háborúból a jobb élet reményében Európába áramló emberek letelepedését. Azonban azt a szerző is kiemeli, hogy a mind nagyobb mértékű migráció hatására megerősödtek a radikális, a migrációt elutasító pártok szinte mindenhol a kontinensen. Az Európai Unió „válságból válságba sodródik”, így nehezen tud (ha egyáltalán akar) reagálni a gyors döntéseket igénylő kérdésekre. Ezenfe-

lül az egész migrációs kérdés beleilleszkedik a liberális demokrácia válságába, és mint egy újabb tünet metyeljezi a beteget számos egyéb mellett. A folyamat a 9/11-es terrortámadással kezdődött, majd viszonylag gyorsan a liberális demokrácia egyedüli társadalomszervező erőként való értelmezésének megkérdőjelezésébe csapott át. A szerző mindezt alátámasztva a magyar kormányzat migrációs kommunikációját is részletesen elemzi. Glied kiemeli Magyarország esetében a politikai válságot, amely

Glied Viktor | Fotó: Kovács Gréta

megelőzte a globális pénzügyi válságot. Részben a két válság együttes érvényesülése vezetett a 2010-es földindulásszerű politikai változásokhoz. Egyrészt a kéttömbű pártrendszer felbomlott és többpólusúvá vált, másrészt a kormánypártok alkotmányozó többséggel rövid idő alatt nagy volumenű reformokat hajtottak végre. A gyors változtatások hatására több ízben került szembe a magyar kormány az Európai Unióval. A 2015-2016-os menekültválság az amúgy is terhelt kapcsolatoknak adott egy újabb lökést – negatív irányba. A magyar kormányzat egyértelműen a hatékony kormányzás (Machiavelli, Weber) mellett tette le a voksát, szemben a morális kormányzással (Platón, Bruns) (Metz, 2017: 241), amelyet Európa több országa a migráció kezdeti időszakában képviselt. Glied is részletesen elemzi a nemzetközi reakciókat, melyet a magyar kormányzat migrációs kommunikációjára adtak. Talán még ennél is szemléletesebb az az ív, ahogyan a kormányzat felépítette a teljes

kommunikációs stratégiáját 2015 januárjától. Kezdetben a probléma tudatosítása volt a kormányzati kommunikáció fő célja, amelyet a „védelem” címszóval erősítettek meg. Majd következő lépésben a muszlimokkal való közös együttélés kérdéskörét tematizálták, végül egy népszavazásban csúcsosodott ki a kommunikációs piramis, amelynek két üzenete volt: egyrészt „Brüsszelre”, a liberális nyugati elitre kívánta hárítani a migráció problémáit, másrészt a civilizációs konfliktusokat hangsúlyozták, illetve Magyarország Európa határait védő szerepét. A szerző összességében sikeresnek ítéli meg a kormány kommunikációs kampányát abból a szempontból, hogy visszaszerezte a politikai kezdeményezést, valamint ezáltal növelni tudta szavazóbázisát. A morális kérdés azonban felvetődik, hogy a retorikai gyűlölet mikor csap át tettelegességbe, illetve, hogy mekkora problémának tekintjük önmagában, ha a társadalom egyes szegmenseit kizárjuk a nemzetközösségből.

Összegzésként elmondható, hogy Glied Viktor munkája jól strukturált, az átlagolvasó számára is közérthető, azonban széleskörű információkkal szolgál az európai migráció témakörében pártérdekektől mentesen.

IRODALOMJEGYZÉK

Besenyő János (2021): Hány arca lehet a migrációnak? Recenzió Glied Viktor „Az európai migráció két arca” című könyvéről. *Biztonságtudományi Szemle*. 3. évf. 1. szám. 141-146. pp.

Kakócz Krisztián (2021): Recenzió. Glied Viktor: Az európai migráció két arca. *Határrendészeti Tanulmányok*. 2021/2. 62-65. pp.

Klemencsics Andrea (2020): A röszkei tranzit-zóna sérti az uniós jogot. *Jogászvilág*. (letöltés dátuma: 2021. 11. 16.)

Metz Rudolf (2017): Határok nélkül? Orbán Viktor és a migrációs válság. In: Körösenyi András (szerk.): *Viharban kormányozni: Politikai vezetők válsághelyzetekben*. Budapest: MTA TK PTI. 240-264. pp.

Szegedi Péter

az Interdiszciplináris Doktori Iskola Politikatudományi Doktori Programjának hallgatója